

Verslumo kompetencijų ugdymo mokymai

Lektorė Sigita Navickaitė

2013, Vilnius

Verslas – tai asmenine rizika paremta savarankiška veikla, kurios tikslas – gauti pelną, panaudojant savo sugebėjimus, žinias, laiką, kitų žmonių pinigus ir kitų žmonių darbą.

Verslumas – tai...

- **Verslumas** – tai asmens gebėjimas įgyvendinti sumanymus, taip pat imtis iniciatyvos, būti atsakingu, prisiimti riziką ir siekti savo tikslų. (Europos Komisija, 2006)
- **Verslumas** – žmogaus gebėjimai asmeniškai įtakoti į visuomenės poreikių tenkinimo kokybę ir plėtrą:
  - **surasti ką** daryti
  - **žinoti kaip** padaryti
  - efektyviais veiksmais **pasiiekti** vertingų rezultatų
  - **gauti** už tai pelnytą atlygį (įvertinimą)

Verslumo ugdyme labai svarbios žinios ir įgūdžiai šiose srityse

- Asmeninių savybių ugdymas
- Bendravimo ir visuomeniniai gebėjimai
- Ateities planavimas
- Verslo suvokimas
- Verslo pagrindai
- Skaitmeniniai gebėjimai
- Ekonominės žinios
- Finansinis raštingumas

Verslininkas -

- tai *verslus, nepriklausomai* veikiantis asmuo, *atsakingas* už savo veiklos rezultatą ir *stiekiantis* užsidirbti pelną, kuriant vertę visuomenei ir tenkinant jos poreikius.
- tai žmogus, kuris "...**visada ieško pokyčių, reaguoja į juos ir išnaudoja kaip galimybę**"^(P. Drucker). Pokyčių galima rasti technologijoje, klientų elgesyje, socialinėse normose ir pan.

Verslo tikslai

- Suteikti paslaugą pagaminti gaminį
- Pritraukti, išlaikyti bei plėsti klientų ratą
- Įgyti klientų pripažinimą ir pasitikėjimą
- Gaminti produkciją naudojant pažangias technologijas
- Plėsti gaminių asortimentą
- Siūlyti prekes už prieinamą kainą
- Stengtis tenkinti vartotojų poreikius
- Užtikrinti darbo vietas darbuotojams
- Garantuoti saugią darbo aplinką ir t.t.

Verslo funkcijos

- ✓ verslai gamina prekes ir teikia paslaugas;
- ✓ verslai sukuria turta;
- ✓ verslai persikirsto išteklius, skatina konkurenciją;
- ✓ verslininkai kuria naujas darbo vietas;
- ✓ verslininkai moka mokesčius;
- ✓ verslai tenkina asmeninius poreikius bei siekius tų asmenų, kurie juos turi ir valdo;
- ✓ verslai (ypač nauji) yra tarsi laboratorijos, kuriose galima pigiai išbandyti idėjas, produktus, paslaugas, naujas rinkas;
- ✓ verslai užpildo ribotas geografines, gamybines, paslaugų rinkas ir kt.

Verslo motyvai

1. **Ekonominiai motyvai:** pinigų arba pelno siekimas, pasinaudojimas palankiomis mikro ir makro ekonominėmis sąlygomis;
2. **Socialiniai – psichologiniai motyvai:** siekis išreikšti save, polinkis į vadovavimą, laisvės siekimas, polinkis rizikuoti, šeimos tradicijų tęsimas, baimė prarasti pragyvenimo šaltinį;
3. **Turtiniai motyvai:** tinkamas verslui materialinis turtas, pinigai, įmonės vertybinių popierių paketas;
4. **Profesiniai motyvai:** perspektyvios versle profesijos įsigijimas, didelė profesinė patirtis, teorinė idėja ir mokslinis projektas.

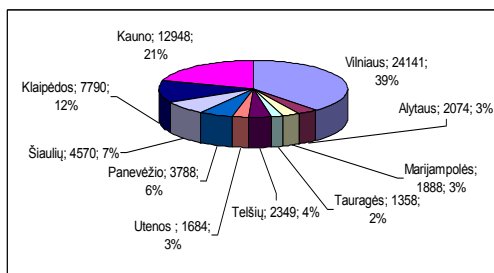
Mikro, labai mažos įmonės ir makro įmonės samprata

	Darbuotojų skaičius	Finansiniai duomenys atitinka bent vieną šių sąlygų	
		Metinės pajamos, mln.Lt	Turto balansinė vertė, mln. Lt
VIDUTINĖ ĮMONĖ (2270 įmonės, t.y. 3,6 proc.)	Mažiau nei 250 (26,6 proc. visų darbuotojų)	138	93
MAŽA ĮMONĖ (11399 įmonės, t.y. 18,1 proc.)	Mažiau nei 50 (27,8 proc.)	24	17
LABAI MAŽA (MIKRO) ĮMONĖ (48917 įmonės, t.y. 77,8 proc.)	Mažiau nei 10 (21 proc.)	7	5

2012 m. sausio 1 d. Lietuvoje SVV sudarė **99,5 proc.** visų šalyje veikiančių įmonių arba 62586. Jose dirbo daugiau nei **75 proc.** dirbančiųjų arba 806359.

Didelės įmonės sudarė **0,5 proc.** arba 303. Darbuotojai sudarė **24,6 proc.**

SVV įmonių pasiskirstymas pagal apskritis

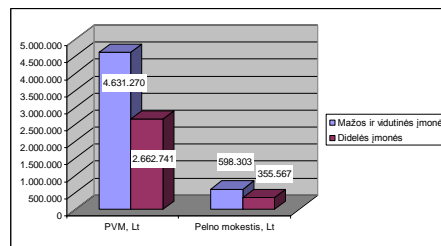
SVV įmonių struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis (EVRK 2)

Ekonominės veiklos rūšys (EVRK 2)	2012	Pokytis %
Iš viso pagal ekonominės veiklos rūšis	62586	-5,9
A Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	1531	-5,8
B Kasyba ir karjerų eksploatavimas	86	2,4
C Apdirbamoji gamyba	6432	-7,1
D Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	308	-3,8
E Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	320	1,9
F Statyba	5907	-9,6
G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	21077	-5,6
H Transportas ir saugojimas	6021	-3,5
I Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	2906	-4,4
J Informacija ir ryšiai	1960	-5,7

SVV įmonių struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis (EVRK 2)

Ekonominės veiklos rūšys (EVRK 2)	2012	Pokytis %
J Informacija ir ryšiai	1960	-5,7
K Finansinė ir draudimo veikla	627	-3,8
L Nekilnojamojo turto operacijos	3321	-4,4
M Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	6664	-6,8
N Administracinė ir aptarnavimo veikla	2011	-1,1
O Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	10	-9,1
P Švietimas	439	-6,8
Q Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	1479	-9,3
R Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	392	-10,5
S Kita aptarnavimo veikla	1095	-8,1

Įmonių sumokėti mokesčiai, 2010 metais

Lietuvoje smulkus ir vidutinis verslas sukuria apie 60 proc. bendrosios pridėtinės vertės.

SVV ir inovacijos

SVV įmonėse sukurti "kūriniai":

- fotokopijavimo aparatas,
- insulinas,
- vakuuminė kamera,
- penicilinas,
- užtrauktukas,
- automatinė pavarų dėžė,
- reaktyvinis variklis,
- sraigtasparnis,
- spalvotas filmas,
- tušinukas

Smulkios įmonės daug efektyviau vykdo tyrimus ir diegia naujoves savo veikloje.

SVV privalumai (1)

- Galimybė remtis tokiais išteklių, kurie nepriimtini stambiam verslui;
- Galimybė tenkintis smulkios rinkos nišomis ir plėtoti verslą ne tokiose efektyviose verslo srityse;
- Galimybė naudotis vidaus šeimos ūkiu, artimųjų išteklių;
- Galimybė apsiriboti mažomis išlaidomis ir pajamomis;
- Su rinka ir aplinka yra tiesioginiai ryšiai.

SVV privalumai (2)

- Paprasta steigimo, valdymo ir pasitraukimo iš rinkos tvarka;
- Gali išspręsti dalį gyventojų užimtumo problemų, nes lengviau parengti, perkvalifikuoti ir įdarbinti bedarbius;
- Prideda prie nusikalstamumo mažinimo;
- Taupo pensijų, bedarbių pašalpų, neįgaliųjų išlaikymo išlaidų dalį;
- Skatina iniciatyvą ir kūrybingumą.

SVV privalumai (3)

- Palaiko ir skatina konkurenciją, nes šios įmonės įvairina asortimentą, yra lankstesnės ir greičiau prisitaiko prie aplinkos;
- Smulkus verslas yra patrauklesnis atskiriems talentingiems individams;
- Smulkus ir vidutinis verslas greičiau ir su mažesnėmis išlaidomis įdiegia techninės pažangos naujoves;
- Smulkių įmonių dalyvavimas ekonominėje veikloje žymiai pagerina bendrą ekonomikos būklę.

SVV trūkumai

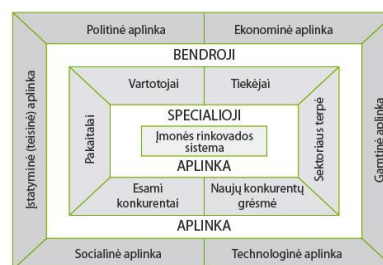
- Smulkios įmonės negali skirti daug lėšų rinkodarai;
- Stambios įmonės turi finansinių galimybių laikinai dempinguoti kainas vietinėje rinkoje;
- Mažas kapitalas neleidžia konkuruoti mokslinių tyrimų, naujų technologijų diegimo, reklaminių kampanijų srityse;
- Smulkioms įmonėms nepasireiškia gamybos masto grąžos dėsnis, kuris nusako gaminio savikainos mažėjimą, didinant gamybos apimtis;
- Smulkios įmonės turi mažesnes galimybes kredituoti tiekėjus ar pirkėjus, o tai mažina šių įmonių patrauklumą ir konkurencinį pranašumą;
- Didesnė priklausomybė nuo ekonominių ciklų.

Smulkaus ir vidutinio verslo plėtos priežastys

- SVV šalies ekonomikoje atlieka daug funkcijų, kurias vykdyti stambioms firmoms neefektyvu ir netikslinga, nes mažos įmonės yra daug lankstesnės ir greičiau prisitaiko prie technologinių ir ekonominių aplinkos pokyčių.
- SVV ne tik papildo stambiają pramonę, bet ir sudaro galimybę jai dirbti lanksčiau, efektyviau ir pigiau.
- Prielaidas spartesnei SVV plėtrai suteikia didėjanti privačios nuosavybės dalis.
- Per paskutiniuosius dešimtmečius labai pasikeitė žmogaus vaidmuo ekonomikoje. Ukyje nuolat mažėja poreikis nekvalifikuoto, šabloninio darbo, daugiau žmonių siekia savarankiškos ir kūrybiškos veiklos.
- Vystantis ekonomikai, didėja specifinių prekių, kurios yra pritaikytos prie individualių vartotojų poreikių, paklausa.

Sėkminga SVV plėtra sąlygoja sparčiau augantį BVP, daugiau surinktų mokesčių, didesnę užimtumą, socialinę gerovę ir saugumą.

Verslo aplinkos komponentai

Verslo aplinkos komponentai. Bendroji aplinka.

Bendroji aplinka – tai komponentų ir veiksnių, kurie yra bendri ir veikia visų ekonomikos sektorių įmones, visuma:

- ❖ Politinė aplinka.
- ❖ Įstatyminė (teisinė) aplinka.
- ❖ Socialinė aplinka.
- ❖ Ekonominė aplinka.
- ❖ Technologinė aplinka.
- ❖ Aplinkosauginiai (ekologiniai) veiksniai arba gamtinė aplinka.

Verslo aplinkos komponentai. Specialioji aplinka.

Specialioji aplinka – įmonės artimųjų išorinių jėgų sistema:

- ❖ **Vartotojai.** Jiems skirtas įmonės veiklos produktas.
- ❖ **Konkurentai.**
- ❖ **Tiekėjai.**
- ❖ **Pakaitalai.** Tai gaminiai, skirti tenkinti tam tikrai vartojimo funkcijai.
- ❖ **Sektoriaus terpė** – tai išoriniai (įmonės atžvilgiu) jėgos ir veiksniai, būdingi tam konkrečiam ekonomikos sektoriui, kuriame dirba įmonė.

SSGG (SWOT) analizė

- Apibendrina ir sujungia aplinkos ir vidinių faktorių analizės rezultatus
- Klasifikuoja strategiją lemiančius veiksnius į keturias grupes:
  - Stiprybės
  - Silpnybės
  - Galimybės
  - Grėsmės

25

SSGG (SWOT) analizė

Stiprybės	Silpnybės
Asmeninės ypatybės, žinios, patirtis, reputacija, finansiniai išteklių, unikalūs produktai/paslaugos, naujos technologijos, verslo idėja, verslo partneriai, unikalūs marketingas, platesnis matymas, turimi kontaktai ir kt.	Asmeninės ypatybės, žinių trūkumas, ekonominė situacija, kiti produktai/paslaugos, seni produktai, banko skeptiškumas, marketingo trūkumas, verslo idėja neturi ateities, pasenusios technologijos ir kt.
Galimybės	Grėsmės
Nauji klientai, kylanti pirkimo galia, padidėjęs gimstamumas, naujos kryptys ir technologijos, nykstantys konkurentai, kapitalo injekcijos, sukurti ryšiai, tinkamas laikas, subsidijos, nauji įstatymai, valiutos vertės augimas ir kt.	Klientų judėjimas, mažėjanti perkamoji galia, statybų sustojimas, gimstamumo mažėjimas, naujos šakos, naujos technologijos, nauji konkurentai, nepastovūs ryšiai, ilgesnis pateikimo pas vartotoją kelias, nauji teisės aktai, gamtinės nelaimės ir kt.

26

PRIME (PRIMO-F)

- (P) Produktas/Paslauga:**
- Naujoviškumas, unikalumas, pranašumas prieš kitus panašius produktus
  - Ar tai yra etiškas produktas (nepažeidžiantis moralės normų)
  - Ar galima sukurti naują produktą apsaugoti (pvz. patentu)
- (R) Resursai:**
- Turimi finansiniai resursai, jų apibrėžtumas ir prienamumas
  - Turimas materialus turtas ir kiti išteklių
  - Prieiga prie išorinių išteklių (ryšiai)
- (I) Individualios savybės:**
- Igdūbiai, gebėjimai, asmeninės savybės
  - Ilktyvacija dirbti
  - Patirtis
  - Lyderystė: pozūris į personalo plėtrą, požūris į pokyčius, strateginis mąstymas
  - Sinergija: Sugebėjimas jungti kelių specialybių žinias darbe bei glaudus darbas komandoje
- (M) Rinka - Market**
- Rinkos dydis
  - Tikslinė auditorija
  - Jos pasiekiamumas
  - Artimiausi pokaitaliai
  - Paklausos ir pasiūlos lygis, vartotojų poreikiai
- (E) Ekonomika**
- Išikimo tikimybė pasikeitus ekonominėms sąlygoms
  - Pajamų gavimo būdai, subsidijos, lengvatinė parama

PESTE

- (P) Politiniai ir teisiniai:**
- Teisės aktai, skatinantys verslo kūrimąsi ir plėtrą.
  - Valstybės užsienio ekonominių ryšių politika.
  - Pagalba smulkiam ir vidutiniam verslui.
  - Nevyriausybinų organizacijų ir tarptautinių ekonominių sąjungų veikla.
- (E) Ekonominiai šalies veiksniai:**
- Bendras ekonomikos lygis (sumažėjimas ar augimas).
  - Valstybės politika (mokesčių, finansinio skatinimo, prekybos apribojimų, investicinė).
  - Paskolų teikimo ir palūkanų normos politika.
  - Infliacija, valiutos devalvacija, užsienio valiutos kursų įtaka.
  - Vartotojų perkamoji galia.
  - Bankų ir kapitalo rinkos išsivystymas.
- (S) Socialiniai ir kultūriniai:**
- Valstybės socialinė politika ir ekonominiai prioritetai.
  - Nedarbo lygis.
  - Gyventojų skaičius ir geografinis pasiskirstymas.
  - Gyvenimo standartai ir būdas.
  - Priklausymas tarptautinėms ir regioninėms organizacijoms.
  - Bendras ir ekonominis šalies gyventojų išsilavinimas.
  - Tradicijų ir papročių įtaka.
  - Emigracijos ir imigracijos lygis.
- (T) Technologiniai:**
- Pažangių aukštųjų technologijų ir inovacijų panaudojimo valstybinis skatinimas ir rėmimas.
  - Naujais produktams, paslaugoms, medžiagoms, techninei įrangai ir technologijoms kurti sąlygų sudarymas, žinių visuomenės kūrimo valstybinis rėmimas ir kt.
- (E) Ekologiniai:**
- Oro, vandens, žemės ir jos išteklių užterštumas.
  - Gamtos išteklių stygius.
  - Energetikos išteklių kainų svyravimas.

SSGG analizės tikslas – išaiškinti:

1. Kaip panaudoti stiprybes galimybėms įgyvendinti
2. Kaip, pasinaudojant galimybėmis, ištaisyti silpnības
3. Kaip panaudoti stiprybes grėsmėms sumažinti
4. Kokias silpnības reikia pašalinti, kad sumažėtų grėsmės

29

Verslo modelis

Verslo modelis suteikia įmonei konkurencinį pranašumą ir leidžia gauti didesnę pelną nei jos konkurentai.

Verslo modelis atsako į 3 pagrindinius klausimus:

1. **Kam?** Rinka ir klientų segmentas.
2. **Ką?** Vertės pasiūlymas klientams.
3. **Kaip?** Būdai kaip sukurti vertę ir ją pristatyti bei už tai gauti atlygį.

Verslo modelis

Procesas, kurio metu kompanija sukuria vertę vartotojui ir gauna pelną išnaudodama rinkos galimybes vartotojų poreikiams patenkinti.

Verslo modelis paprastai turi atsakyti į tokius klausimus:

- Kas yra jūsų tiekėjai, kokius išteklius jie tiekia, kiek esate priklausomi nuo tiekėjų?
- Kokie yra pagrindiniai procesai, kurie kuria vertę?
- Kokią vertę suteikiate savo klientams, kokius poreikius tenkinate?
- Kokie yra jūsų santykiai su klientais, kokie yra jų palaikymo kaštai?
- Kokie yra pagrindiniai jūsų rinkos segmentai, kas yra svarbiausi jūsų klientai?
- Kokių pagrindinių išteklių jums reikia vertei sukurti?
- Per kokius paskirstymo kanalus yra pasiekiami jūsų pagrindiniai klientai, kurie kanalai veikia efektyviausiai?
- Kokie yra pagrindiniai jūsų veiklos kaštai, kurie išteklių kainuoja brangiausiai, kurios veiklos kainuoja brangiausiai?
- Kokie yra pagrindiniai pajamų šaltiniai, už kokią vertę jūsų klientai linkę mokėti?
<http://www.startbusiness.it>

Norint įsteigti savo įmonę reikia apgalvoti šiuos uždavinius:

- Pradinio kapitalo sukaupimas
- Įmonės įregistravimas
- Patalpų įsigijimas ir įrengimas
- Rinkos analizė
- Įrengimai
- Personalo sutelkimas
- Žaliavų tiekėjų paieška
- Produkcijos pateikimo vartotojams kelias

Veiklos forma

Nuspręsti, kokią veiklos formą pasirinkti, galima remiantis šiais kriterijais:

1. Veiklos pobūdis.
2. Turimo kapitalo dydis.
3. Mokesčiai.
4. Atsakomybės laipsnis.
5. Steigėjų skaičius.
6. Veiklos vykdymo sudėtingumo laipsnis.

Verslo pradžios etapai

- I. Verslo **idėjos** pagrindimas (rinkos nišos ir prekės (paslaugos), kuri užpildytų šią nišą, nustatymas);
- II. Verslininko asmeninių **savybių**, verslo organizavimo **sąlygų** įvertinimas;
- III. Įmonės **juridinės formos** parinkimas;
- IV. Verslo **organizavimo projekto** parengimas;
- V. Įmonės steigimo **dokumentų** parengimas ir įmonės registravimas.

Veiklos forma

Teisė vykdyti verslą įgyvendinama:

- 1) vykdant individualią veiklą
- 2) įsteigus juridinį asmenį

Norint pradėti verslą ir užsiimti komercine ūkine veikla įsteigus juridinį asmenį, pirmiausia reikia nuspręsti, kokią įmonės teisinę formą pasirinkti.

Individuali veikla

***Individuali veikla** – savarankiška veikla, kuria versdamasis gyventojas siekia gauti pajamų ar kitokios ekonominės naudos per tęstinį laikotarpį.*

Galite pasirinkti:

- užsiimti individualia veikla, **neįsigijus verslo liudijimo (pagal pažymą)**. Pajamų mokestis mokamas pasibaigus mokestiniam laikotarpiui iki 05 mėn. 01 d.
- vykdyti individualią veiklą, kuria verčiamasi **įsigijus verslo liudijimą**. Fiksuoto dydžio pajamų mokestį reikia mokėti iš anksto.

Individualios veiklos rūšys

1. Savarankiška bet kokių pobūdžio **komercinė ar gamybinė veikla** (išskyrus tas sritis, kuriomis verčiantis privaloma įsteigti juridinius asmenis);
2. Savarankiška **kūryba**, profesinė ir kita panašaus pobūdžio **savarankiška veikla** (kurios rezultatas yra originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, nepaisant jų meninės vertės, išraiškos būdo ir formos), profesinė (advokatų, notarų, aristorių ir pan.) ir kita panašaus pobūdžio veikla, išskyrus tas veiklos sritis, kuriomis verčiantis privaloma įsteigti juridinius asmenis);
3. Savarankiška **sporto veikla** (tai sportininkų – šachmatininkų, atletų, golfo žaidėjų veikla ir pan., komandinių sporto šakų atstovų – krepšinininkų, rankinininkų, ledo ritulininkų ir pan. veikla. Nardytojai, alpinistai (išskyrus dalyvaujančius kopimo varžybose) ir kitais panašiais užsiėmimais pramogai užsiimančios gyventojai sportininkais nelaikomi);
4. Savarankiška **atlikėjo veikla** (aktorius, dainininko, muzikanto, dirigento, šokėjo ar kito vaidinančio, dainuojančio, skaitančio, deklamuojančio ar kitaip atliekančio literatūros, meno, folkloro kūrinius ar cirko numerius gyventojai, taip pat orkestro, ansamblio ar choro vadovo ir dirigento rengimosi viešam pasirodymui ir dalyvavimo viešame pasirodyme veikla).

Verslo plano reikšmė

- Būsimąsias verslo klaidas ir trūkumus geriau pastebėti rašant, negu patirti praktiškai;
- Pradėdami savo veiklą, jausitės daug tvirtčiau, jei **patys** sudarysite savo verslo planą;
- Parodys, kiek, kam ir kada reikia pinigų;
- Padės greitai ir suprantamai paaiškinti savo ketinimus bankininkams, investuotojams, partneriams;
- Susipažinsite su planavimo procesu.

Verslo forma

Lietuvos Respublikos įstatymai numato galimybę **steigti šių teisinių formų (rūšių) įmones:**

- individualias įmones,
- tikrąsias ir komanditines (pasitikėjimo) ūkines bendrijas,
- akcines, uždarąsias akcines,
- žemės ūkio,
- kooperatines bendroves,
- valstybės ir savivaldybės įmones

Kai veiklos tikslas nėra pelnas, galima steigti ne pelno organizacijas: viešąsias įstaigas, asociacijas, labdaros ir paramos fondus.

Verslo planas

Verslo planas – tai programinis verslininko dokumentas, kuriame tiksliai suformuluota įmonės veiklos strategija.

Verslo plano struktūra

1. **Santrauka** (sutrumpintas verslo plano variantas – svarbiausia verslo plano dalis);
2. **Verslo aprašymas** (supažindinimas su pačia verslo ideja, jos sritimi, preke ar paslauga, firma);
3. **Marketingas** (apžvalginė dalis apie rinką ir aprėpiamąją rinką, konkurenciją, kainų politiką, reklamą, rėmimą, pardavimo strategiją);
4. **Gamyba** (sudaromas aiškus vaizdas apie gamybos procesą, vietas, patalpų įrengimų, žaliavų analizę);
5. **Vadyba** (įmonės savininkai ir valdytojai, organizacinė firmos struktūra);
6. **Rizikos įvertinimas** (rizikos veiksnių, kurie gali atsiliepti verslui analizė);
7. **Finansai** (verslo plano dalis atsakyti į klausimą, ar pelningas bus verslas: išvados pagrįstos skaičiavimais);
8. **Darbu grafikas** (darbu terminai ir seka);
9. **Priedai** (informacija papildanti tai kas buvo išdėstyta pagrindiniuose skyriuose).

Viešoji įstaiga

Viešoji įstaiga - tai pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas - tenkinti viešuosius interesus vykdant švietimo, mokyimo ir mokslinę, kultūrinę, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, sporto plėtojimo, socialinės ar teisinės pagalbos teikimo, taip pat kitokią visuomenei naudingą veiklą.

1. **ribota civilinė atsakomybė.** Tai reiškia, kad dalininkai atsako tik įneštu turtu.
2. **pelno nesiekimas.** Pelnas privalo būti naudojamas tik įstaigos numatytiems tikslams.
3. **viešųjų interesų tenkinimas.**

VŠĮ Privalumai ir trūkumai

Privalumai	Trūkumai
Nėra griežtai nustatyto įstatinio kapitalo dydžio.	Veikla ribojama tenkinančia viešuosius interesus.
Ribota civilinė atsakomybė.	Pelnas negali būti skirstomas dalininkams.
Pelnas iki 25 tūkstančių litų neapmokestinamas.	VŠĮ gali užsiimti tik jos įstatuose tiksliai apibrėžta veikla.
Gali gauti paramą pagal LR paramos ir labdaros įstatymą.	Negali būti pertvarkoma į UAB ir MB
Gali gauti 2 % paramą.	Netinka veikti tarptautiniu mastu.
Platus ES remiamų priemonių švietimo, socialinėse, sveikatos sferose pasirinkimas.	

Individuali (personalinė) įmonė

INDIVIDUALI ĮMONĖ – tai *neribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo*.

- Paprastesnė nei kitų juridinių asmenų steigimo tvarka
- Individualiai įmonei steigti pakanka nedidelio pradinio kapitalo
- Individualios įmonės **nuostatai** yra steigimo dokumentas, kuriuo vadovaujasi individuali įmonė.
- Individuali įmonė nuosavybės teise gali priklausyti vienam fiziniam asmeniui.
- Individualios įmonės turtas neatskirtas nuo savininko turto. Ji turi juridinio asmens statusą ir todėl savininkas turi teisę į visą uždirbtą įmonės pelną, bet kartu įsipareigoja visu savo turto, jei įmonė bankrutuotų.

IĮ Privalumai ir trūkumai

Privalumai	Trūkumai
Lengva įkurti	Savininkas atsako asmeniniu turto
Pelnas priklauso savininkui	Mažesnės galimos pradinės lėšos
Savininkai patys vieni priima sprendimus	Savininkas pats turi rūpintis socialiniu draudimu
Lanksti veikla	Sunkiau gauti ilgalaikių investicijų
Nereikia mokėti pajamų mokesčio	Nenoriai bendradarbiauja partneriai (dėl finansinės informacijos trūkumo)
Paprastesnė buhalterinė apskaita	Sprendimų kokybė priklauso nuo savininkų patirties ir žinių
Mažesnis pelno mokestis	Nėra veiklos tęstinumo
Mažesnė valdžios kontrolė	

Mažoji bendrija

Mažoji bendrija - tai *ribotos atsakomybės privatusis juridinis asmuo*.

- ✓ Mažosios bendrijos nariai moka įnašus (jų dydis ir mokėjimo tvarka nustatomi narių susirinkime), o mažosios bendrijos pelnas skirstomas proporcingai nario įnašo dydžiui (galima numatyti ir kitokią pelno skirstymo tvarką).
- ✓ Narys gali dirbti mažojoje bendrijoje, tačiau darbo sutartis nesudaroma. Mažoji bendrija gali sudaryti darbo sutartis tik su darbuotojais, kurie nėra bendrijos nariai.
- ✓ Mažoji bendrija gali būti steigiama elektroniniu būdu naudojant pavyzdinius steigimo dokumentus.
- ✓ Steigėjų skaičius gali būti nuo 1 iki 10.

Mažoji bendrija Privalumai ir trūkumai

Privalumai	Trūkumai
Steigimo procedūra ypač paprasta	Steigėju gali būti tik fiziniai asmenys, iš viso ne daugiau kaip 10 narių
Kapitalo reikalavimas netaikomas	Nėra nustatyta aiški balsavimo ir pelno paskirstymo tvarka-bus sunkiau spręsti mažosios bendrijos narių tarpusavio ginčus
Ribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo	Buhalterinė apskaita tik kai kuriais atvejais yra paprastesnė nei UAB
Nesudaromos darbo sutartys su nariais	Kiekvienam neapdraustam MB nariui reikia mokėti PSD mokestį (90 Lt).
Numatytas pelno išmokėjimas avansu	Esant nuostoliams, narys turi grąžinti visą avansinį pelną.

Uždaroji akcinė bendrovė

Uždaroji akcinė bendrovė (UAB) – tai *ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo, kurios minimalus įstatinio kapitalo dydis yra 10 000 Lt*.

- ✓ Kapitalas yra padalintas į dalis, vadinamas akcijomis.
- ✓ Kiekvieno akcininko balsų skaičius priklauso nuo turimų akcijų.
- ✓ Steigėjais (akcininkais) gali būti fiziniai ir/ar juridiniai asmenys.
- ✓ Akcininkų skaičius gali būti nuo 1 iki 250.

Uždaroji akcinė bendrovė

- ✓ Akcininkai kartu su akcijomis įgyja ir **turtines** bei **neturtines** teises. Turtinės akcininkų teisės yra susiję su pelno dalies gavimu (dividendu) ir kt., neturtinės akcininkų teisės siejamos su galimybe dalyvauti bendrovės valdyme.
- ✓ Privalomi valdymo organai - **visuotinis akcininkų susirinkimas** ir administracijos **vadovas** (direktorius). Didesnėse įmonėse dar gali būti sudaroma stebėtojų taryba bei valdyba.
- ✓ **Įstatai** yra pagrindinis teisinis dokumentas.

UAB Privalumai ir trūkumai

Privalumai	Trūkumai
Ribota atsakomybė – už bendrovės veiklą savininkai atsako tik investuotais pinigais	Kontrolinį akcijų paketą turintys akcininkai gali diktuoti savo valią kitiems
Lengviau gauti investicijų ir paskolų	Sudėtingiau ir brangiau įsteigti
Gali keistis savininkai parduodant akcijas kitiems	Skirstant pelną dalyvauja daugiau suinteresuotų šalių
Ne ribota veiklos trukmė	Savininkai negali naudotis bendrovės pelnu, kol jis nepaskirstytas
	Ne tokia lanksti veikla
	Didesnės administracinės sąnaudos

Įmonių (UAB, IĮ, MB, asociacijų ir VŠĮ) steigimas internetu

Internetu galima įsteigti įmonę, jeigu yra išpildomos šios sąlygos:

1. Steigėjas turi kvalifikuotą elektroninį parašą;
2. Naudojami pavyzdiniai steigimo dokumentai;
3. Rezervuotas pavadinimas;
4. UAB reikalingas įstatinis kapitalas apmokamas tik pinigais;
5. Patalpos, kuriose bus registruojama įmonė, neareštuotos, ir patalpų savininkas turi kvalifikuotą elektroninį parašą;
6. Naudojamosi elektronine bankininkyste (registravimo mokesčiui apmokėti);
7. Pavadinime neketinama vartoti trumpojo valstybės pavadinimo „Lietuva“.

Steigiant įmones internetu, sutaupoma lėšų – nereikia mokėti mokesčio notariui (350 Lt) ir už teises paslaugas. Tereikia VĮ Registrų centrui sumokėti įmonės įregistravimo mokesčius.

Mokesčiai už individualią veiklą

Gyventojų pajamų mokestis (GPM) Atėmus leidžiamus atskaitymus, PSD ir VSD.	15 proc.
Valstybinio socialinio draudimo įmokos (VSD) nuo 50 proc. apmokestinamųjų pajamų Iš jų pensijų socialiniam draudimui 26,3 proc. ir motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpoms 2,2 proc	28,5 proc.
Privalomojo sveikatos draudimo įmokos (PSD) nuo 50 proc. apmokestinamųjų pajamų	9 proc.

Leidžiami atskaitymai

Leidžiami atskaitymai – tai įprastinės ir būtinos individualiai veiklai vykdyti patirtos išlaidos, susijusios su pajamų gavimu (uždėbimu).

Leidžiamiesiems atskaitymams nepriskiriamos:

- o gyvenamųjų pastatų ir patalpų įsigijimo išlaidos
- o lengvųjų automobilių įsigijimo išlaidos
- o kompiuterių programų susikūrimo išlaidos
- o kompiuterinių programų įsigijimo išlaidos
- o į biudžetą mokamas pridėtinės vertės mokestis
- o į biudžetą mokamas gyventojų pajamų mokestis
- o pirkimo (importo) pridėtinės vertės mokestis, įtrauktas į pridėtinės vertės mokesčio atskaitą
- o sumokėtos netesybos, baudos, delspinigiai ir kitos sankcijos už teisės aktų pažeidimus
- o gyventojų padarytas žalos atlyginimas
- o išlaidos paramai ir dovanoms

Iš gyventojų individualios veiklos pajamų leidžiama atskaityti ne daugiau kaip 50 procentų patirtų **representacinių** sąnaudų, tačiau šios atskaitomos sąnaudos negali viršyti 2 procentų gyventojų individualios veiklos pajamų per mokestinį laikotarpį.

Mokesčiai už individualią įmonę

Pelno mokestis	15% 5%, jei įmonė iki 10 darbuotojų, iki 1.000.000 Lt apyvarta
Gyventojų pajamų mokestis (GPM) Leidžiami atskaitymai, VSD ir PSD. Taikomas NPD.	15 proc.
Valstybinio socialinio draudimo įmokos (VSD)	26,3 proc.
Privalomojo sveikatos draudimo įmokos (PSD)	9 proc.

Mokesčiai už UAB

Pelno mokestis	15% 5%, jei įmonė iki 10 darbuotojų, iki 1.000.000 Lt apyvarta
Gyventojų pajamų mokestis (GPM) Taikomas NPD, priklausantis nuo pajamų	15 proc.
Valstybinio socialinio draudimo įmokos (VSD)	30,98 proc. Iš jų 27,98 proc. darbdavio, 3 proc. darbuotojo
Įmokos į garantinį fondą	0,2 proc.
Privalomojo sveikatos draudimo įmokos (PSD)	9 proc. Iš jų 3 proc. darbdavio, 6 proc. darbuotojo

5 proc. Pelno mokestis

Visų mažų vienetų, nepriklausomai nuo jų teisinės formos (išskyrus pelno nesiekiančius), kuriuose:

- ★ vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija **10 žmonių** ir
  - ★ mokestinio laikotarpio pajamos neviršija **1 000 000 litų**,
- apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant **5 proc.** mokesčio tarifą.

Sėkmingą įmonės veiklą lemia trys svarbiausi dalykai:

- **Naujos idėjos (inovacijos);**
- **Verslininko socialiniai-demografiniai bruožai** (amžius, išsilavinimas, patirtis versle, nuolatinis mokymasis, ankstesnė socialinė profesinė padėtis, samdomų darbuotojų turėjimas verslo pradžioje, pažiūros, gabumai, verslo motyvai, asmens savybės: organizatoriaus talentas, t. y. nusiteikimas ne ilgai svarstyti, o greitai spręsti, gebėjimas gerai orientuotis įvairiose situacijose, intucija, imlumas informacijai, komunikabilumas ir didelis atkaklumas, pagaminto produkto ar paslaugos realizavimo rinkos suradimas);
- **Finansinės galimybės.**

Dažniausios nesėkmingo verslo priežastys

- Nepakankamas kapitalas (lėšos);
- Per mažai klientų;
- Per žemos kainos;
- Prasta išlaidų kontrolė;
- Konkurencija;
- Beviltiškos skolos;
- Prastas bendravimas su darbuotojais, tiekėjais ar klientais;
- Per spartus augimas;
- Patirties stoka;
- Prastas valdymas;
- Prasta apskaita;
- Savininko sveikatos problemos;
- Prastas planavimas.

Valstybinės paramos būdai

1. **Tiesioginė parama** – įmonės **gauna pinigus** konkrečiam įmonės verslo plėtros projektui įgyvendinti. Ši parama teikiama negražinamų arba gražinamų subsidijų forma, palūkanų subsidijas, mikrokreditus, garantijas.
2. **Netiesioginė parama** – įmonės **gauna** subsidijuojamas (nemokamas ar iš dalies mokamas) **paslaugas** verslui, teikiamas per viešąsias verslo paramos institucijas (verslo informaciniai / konsultaciniai centrai, verslo inkubatoriai, inovaciniai centrai, mokslo ir technologijų parkai, verslo asociacijos ir pan.). Paslaugų sąrašas gali būti labai platus: nuo informacinių paslaugų iki konkrečių konsultacijų, susijusių su partnerių paieška, pagalba rengiant projektus, taip pat mokesčių lengvatos, paskolų garantijos, eksporto draudimas lengvatinėmis sąlygomis, teisinės lengvatos, palankūs politiniai sprendimai ir t.t.

Finansiniai šaltiniai

Pagrindiniai valstybės paramos verslui finansiniai šaltiniai Lietuvoje yra nacionalinis biudžetas, savivaldybių biudžetai ir ES fondai.

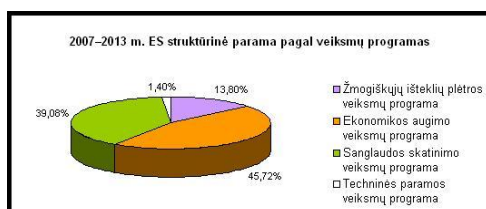
Valstybės parama verslui. Finansinė

- **ES Struktūriniai fondai** (Europos regioninės plėtros fondas, Europos socialinis fondas, Sanglaudos fondas)
- **Savivaldybių SVV skatinimo fondai**
- **Regioniniai fondai** (Išgalinis AE regiono SVV plėtros programa)
- **Lengvatinės paskolos** (mažų kreditų teikimas, verslumo skatinimo fondo paskolos, EIF paskolos, Atvirų kreditų fondas)
- **Rizikos kapitalo fondai** (Rizikos kapitalo fondai valdomi LitCapital ir BaltCap)
- **Garantijos** (INVEGA, ŽŪPGF)
- **Mokesčių lengvatos** (Gyventojų pajamų mokesčio, PVM, pelno mokesčio, nekilnojamojo turto mokesčių lengvatos)
- **Darbo biržos programos** (Subsidijos pagal 4 aktyvios darbo rinkos politikos priemonės)

Valstybės parama verslui. Nefinansinė

- **Viešosios paslaugos:**
  - Paslaugų verslui įstaigų tinklas (42 verslo informacijos centrai ir 6 verslo inkubatoriai)
  - Mokslo ir technologijų parkai (9)
  - Įstaigos skatinančios verslo konkurencingumą (VŠĮ Versli Lietuva, VŠĮ Investuok Lietuvoje, VŠĮ Lietuvos inovacijų centras)
- **Politiniai sprendimai**

Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinė parama (viso – apie 23 mlrd. Lt)

Parama verslui ir verslo aplinkos gerinimui

- **„Idėja LT“**
- **„Intelektas LT“**
- **„Intelektas LT +“**
- **„Lyderis LT“**
- **„E-verslas LT“**
- **„Procesas LT“**
- **„Naujos galimybės“**

LyderisLT

- Priemonės **tikslas** – skatinti įmonių investicijas, kuriomis didinamas jų darbo našumas ir eksportas ar pradedama naujų produktų gamyba.
- Projektus pagal priemonę įgyvendina privatieji juridiniai asmenys, išskyrus priskirtinus prie labai mažų įmonių, atitinkantys už priemonės įgyvendinimą atsakingos institucijos nustatytas paramos teikimo sąlygas.

E-verslasLT

- Priemonės **tikslas** – skatinti labai mažas, mažas ir vidutines įmones diegti informacines technologijas ir sudaryti palankias sąlygas jų darbo našumui ir eksportui didinti.
- **Remiamos veiklos**: įmonės investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, kurio reikia elektroninio verslo diegimo projektui toje įmonėje įgyvendinti, taip pat projektui įgyvendinti būtinoms išorinių konsultantų paslaugoms įsigyti.

ProcesasLT

- Priemonės **tikslas** – skatinti mažas ir vidutines įmones diegti šiuolaikiškus vadybos metodus ir kokybės valdymo sistemas, tuo sudaryti palankias sąlygas įmonių darbo našumui ir eksportui didinti.
- **Remiamos veiklos**: įmonių išorinių konsultavimo paslaugų, kurių reikia šiuolaikiškiems vadybos metodams ar valdymo sistemoms, išskyrus personalo valdymo sistemas, toje įmonėje diegti, įsigijimo išlaidos. Neremiamos investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą.

Naujos galimybės

- Priemonės **tikslas** – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą užsienio rinkose.

Remiamos veiklos:

- įmonės produkcijos eksporto plėtros strategijos parengimas;
- įmonę dominančių užsienio rinkų tyrimai ir informacijos apie jų dalyvių įsigijimas;
- rinkodaros medžiagos, galinčios įmonę padaryti žinomesnę užsienio rinkose, parengimas;
- įmonės ir jos produkcijos pristatymas užsienyje vykstančiose parodose, prekybos mugėse ir panašiai;
- eksporto rinkodaros specialistų įdarbinimas įmonėje.

Savivaldybių SVV skatinimo fondai

Kiekviena savivaldybė patvirtina jos teritorijoje galiojančius SVV skatinimo planus, tvarkas, nuostatus, kuriuose nustato paramos fondo lėšų šaltinius, tikslus, kuriems įgyvendinti bus skiriama parama, apibrėžia paramos gavėjus, paramos dydžius, kreipimosi, dėl paramos gavimo bei paramos suteikimo tvarkas.

Savivaldybių SVV skatinimo fondų paramos formos:

- Bankų paskolų palūkanų dalinis kompensavimas;
- Neprocentinių paskolų teikimas;
- Verslininkų konsultavimas ir mokymas;
- Leidinių apie regionų SVV plėtrą leidyba;
- Naujų darbo vietų kūrimas;
- Įmonės steigimo išlaidų kompensavimas;
- Verslininkų dalyvavimui parodose, mugėse;
- Verslininkų gaminamos produkcijos pristatymo užsienio šalyse išlaidų kompensavimas ir kt.

Lengvatinių kreditų teikimo sąlygos

	Mažų kreditų teikimas – II etapas	Verslumo skatinimo fondas	Atviras kreditų fondas	Kreditai SVV JEREMIE iniciatyva per Europos investicinį fondą (EIF)
Kreditavimui skirtos lėšos	100 mln. litų ES struktūrinių fondų lėšų	50 mln. litų Europos socialinio fondo lėšų	100 mln. litų ES struktūrinių fondų lėšų	207 mln. litų ES struktūrinių fondų lėšų
Paskolas teikiantys bankai	AB Šiaulių bankas, UAB Medicinos bankas, AB DNB bankas	AB Šiaulių bankas, UAB Medicinos bankas, AB "Citadele" bankas	57 kredito unijų konsorciumas, atstovaujamas Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU)	AB Šiaulių bankas, UAB Medicinos bankas, AB "Citadele" bankas, AB DNB bankas, AB "Parax" bankas, AB bankas "Finasta",

Lengvatinių kreditų teikimo sąlygos

	Verslumo skatinimo fondas	Atviras kreditų fondas	Kreditai SVV JEREMIE iniciatyva per Europos investicinį fondą (EIF)
Paskirtis	Pradėti savo verslą, taip skatinant verslumą ir savarankišką užimtumą bei naujų darbo vietų kūrimą. Šių paskolų teikimas yra derinamas su pradedančiųjų verslą mokymu ir konsultavimu, pagalba rengiant bei įgyvendinant verslo planus.	Pagerinti finansinių išteklių prieinamumą verslui.	Investicijos įmonės plėtrai bei vystymui. Pagal šią priemonę teikiami itin didelės apimties kreditai.

Lengvatinių kreditų teikimo sąlygos

	Mažų kreditų teikimas – II etapas	Verslumo skatinimo fondas	Atviras kreditų fondas	Kreditai SVV per Europos investicinį fondą (EIF)
Maksimali paskolos suma	iki 350 000 litų	iki 86000 litų	1,5 mln. litų + bent 25 proc. banko lėšų	iki 2 proc. nuo banko validomos priemonės lėšų sumos (nuo 800 tūkst. iki 2,14 mln. eurų)
Kreditų kiekis per visą programos laikotarpį	vienas mažas kreditas per 12 mėnesių laikotarpį	vienas mažas kreditas per visą programos laikotarpį	du kreditai per 12 mėnesių laikotarpį	Kreditų skaičius nenbojamas
Paskolos tikslas	investicinėms ir apyvartinėms lėšoms finansuoti	investicinėms ir apyvartinėms lėšoms finansuoti	investicinėms ir apyvartinėms lėšoms finansuoti	investicinėms ir apyvartinėms lėšoms finansuoti
Programos pabaiga	2014 m. gruodžio 31 d.	2015 m. gruodžio 31 d.	2015 m. gruodžio 31 d.	2015 m. gruodžio 31 d.

Verslo finansavimo galimybės naudojantis INVEGA garantijomis

- Teikia garantijas bankams už paskolas smulkaus ir vidutinio verslo subjektams
- Administruoja dalinį paskolų palūkanų kompensavimą
- Administruoja mikrokreditus

Invega garantijos

- Garantijos gavėjas – LR įregistruota kredito įstaiga - bankas
- Paskolos gavėjas - **SVV subjektas, atitinkantis mikroįmonės, mažos ar vidutinės įmonės apibrėžimą**
- Paskolos gavėjas yra savarankiška įmonė, kuri nėra bankrutuojanti ar restruktūrizuojama
- Paskola bus naudojama Lietuvoje vykdomai veiklai pradėti ar plėtoti

Invega garantijos

- ✓ INVEGA garantuoja **pirmos paskolos dalies grąžinimą** Bankui:
  - Iki **50 proc.** paskolos sumos **apyvartinėms lėšoms** (ir ES SF finansuojamų projektų atveju)
  - Iki **80 proc.** paskolos sumos **investicinių paskolų** atveju
- ✓ Likusios paskolos dalies grąžinimą bankai užsitikrina užstatais

Invega paslaugos

Paskolos lėšos gali būti naudojamos:

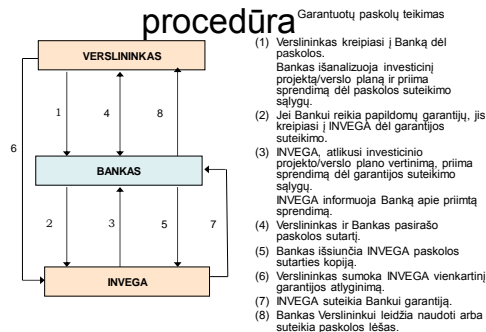
✓ Investicijoms

- Pastatams įsigyti, jų statybai, įmonės turto kapitaliniam remontui, gamybinei įrangai, technikai įsigyti ir pan.)
- Investicinių paskolų atveju investicinių lėšų dalis turi sudaryti ne mažiau kaip 70 proc. paskolos

✓ Apyvartinėms lėšoms

- Medžiagoms, žaliavoms įsigyti, einamajam remontui, atsiskaityti už atliktus darbus ar suteiktas paslaugas

Invegos garantijos suteikimo procedūra

Franšizė

Viena šalis (franšizės gavėjas) pagal sutartį gauna:

1. **prekių platinimo** franšizę (teisę teikti prekes arba paslaugas naudodama kitai šaliai (franšizės davėjui) priklausančius prekės ženklus arba vardus),
2. **verslo formato** franšizę (teisę naudoti darbo metodus, sukurtus franšizės davėjo)

Lizingas

Lizingas, palyginus su bankų teikiamomis paskolomis, - palankesnė verslo finansavimo forma:

- ✓ lizingo teikėjas žymiai lanksčiau nei bankai prisitaiko prie kliento poreikių
- ✓ palūkanos paprastai yra mažesnės nei banko kreditų
- ✓ nereikalaujama užstato
- ✓ lizingas nesumažina įmonės galimybių skolintis iš kitų šaltinių

Kredito linija

Kredito linija - tai apyvartinio kapitalo finansavimo būdas, kai įmonė, turėdama tam tikrą banko nustatytą skolinimosi limitą, gauna šio limito neviršijančią sumą iš banko tada, kai jai šios sumos prireikia, ir grąžina tada, kai gauna atsiskaitymą už parduotas prekes ar paslaugas.

Kredito unijos

Kredito unija yra kooperatiniais pagrindais sukurta kredito įstaiga, teikianti paslaugas tik savo nariams. Kredito unijos nariai sudaro bendrą santaupų fondą, iš kurio teikia savitarpio paskolas vienas kitam, nustatydami sau priimtinas sąlygas.

Rizikos kapitalo fondai ar įmonės

Rizikos kapitalo fondai ar įmonės (*venture capital*), tai – bendrovės investuojančios į naujai kuriamas arba veikiančias įmones, finansuojančios, investuojančios į potencialiai pelningas arba inovatyvias, dar nežinomas bei neišbandytas sritis. RKF didina nuosavą investuojamų įmonių kapitalą, bet neįgauna įmonės kontrolės (turi mažiau kaip 50 % akcijų).

Rizikos kapitalo fondai

- „Seed“. Investuos į MVĮ pradinės idėjos ar koncepcijos plėtojimą
- „Start-up“ fondas – į MVĮ, kurios dar neprekiauja savo produktais ar paslaugomis ir negeneruoja pajamų produktui vystyti ir rinkodarai.
- **Venture.lt**. Investuoja į pradedančiuosius ir pažengusius technologinius verslus
- **"LitCapital I"** (veikiantis pagal JEREMIE programą). Investuoja į dideliu augimo potencialu pasižyminčias labai mažas, mažas ir vidutines įmones.
- **BaltCap "Lithuania SME" fondas** (veikiantis pagal JEREMIE programą).
- **Practica Capital** administruoja pagal JEREMIE iniciatyvą įsteigtus ankstyvos stadijos rizikos kapitalo fondą **Practica Seed Capital** bei rizikos kapitalo fondą **Practica Venture Capital**, kurie investuoja į perspektyvių verslo idėjų įgyvendinimą (seed, startup) bei jau veikiančių bendrovių Lietuvoje plėtrą.
- **"Verslo angelų fondą I"** (mesinvest.lt). Ankstyvos stadijos investicijos.

Naudinga informacija <http://rizikoskapitalas.eu/>

Verslo angelai

Verslo angelai – neformalūs investuotojai, galintys finansuoti įmonės steigimą kaip dalininkai bei tiesiogiai konsultuoti įmonę valdymo klausimais. Statistinė vidutinė verslo angelo investicija: 20 - 200 tūkst. eurų.

Pokalbiui su rizikos fondų atstovais

- Verslo unikalumas, konkurencinis pranašumas
- Rinkos potencialas
- Verslo augimo galimybės
- Vartotojų motyvacija
- Konkurentai
- Klientai
- Vadyba
- Rizikos
- Reikiamos investicijos

Nefinansinė parama verslui

- **Verslo informacijos centrai (VIC):**
  - teikia verslo informaciją ir konsultavimo paslaugas;
  - organizuoja mokymus, informacijos sklaidos renginius, įvairias verslumo skatinimo kampanijas;
  - tarpininkauja ieškant verslo partnerių Lietuvoje ir užsienio šalyse;
  - atlieka įmonių registravimo procedūras;
  - rengia verslo planus, kitą verslininkams reikalingą dokumentaciją;
  - konsultuoja ES struktūrinių fondų finansavimo klausimais ir rengia paraiškas ES struktūrinių fondų paramai gauti,
  - teikia įvairias biuro paslaugas (fakso išsiuntimas/gavimas, kopijavimas, spausdinimas, naudojimasis internetu, salės ir įrangos nuoma ir kt.)

Nefinansinė parama verslui

- **Verslo inkubatoriai (VI):**
  - nuomoja savo turtą (patalpas, biuro įrangą);
  - teikia informaciją, konsultavimo, mokymo paslaugas ir organizuoja informacijos sklaidos renginius;
  - biuro paslaugas (telefono, fakso, dokumentų rengimo, tekstų vertimo, dauginimo, interneto ryšio ir pan.);
  - reklamos paslaugas;
  - rengia parodas, pristatymus;
  - tarpininkauja ieškant finansinių rėmėjų, užsienio partnerių; tvarko inkubuojamų įmonių apskaitą

Nefinansinė parama verslui

- **Viešosios įstaigos skatinančios verslo konkurencingumą:**
  - **VšĮ Versli Lietuva** padeda kurtis ir plėstis konkurencingiems verslams Lietuvoje bei užsienyje, teikia mokymų, konsultacijų ir verslo partnerių paieškos paslaugas;
  - **VšĮ Investuok Lietuvoje** skatina Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, investicinį patrauklumą bei šalies žinomumą pasaulyje. Ši institucija siekia pritraukti ir išlaikyti kokybiškas užsienio investicijas, didinti patrauklios investicijoms valstybės žinomumą;
  - **VšĮ Lietuvos inovacijų centras** didina tarptautinį Lietuvos verslo konkurencingumą, intensyvinant naujų technologinių sprendimų ir organizacinių iniciatyvų įgyvendinimą versle.

Verslo pradžios krepšeliai

Verslo pradžios krepšelis - tai paslaugų paketas, susidedantis iš konsultacijų (50 val.), mokymų (24 val.) ir virtualaus biuro paslaugų.

Norint pasinaudoti Verslo pradžios krepšelio paslaugomis reikia „Versli Lietuva“ renginių metu gauti čekį ir **per 6 mėnesius** nuo jo gavimo dienos įregistruoti bet kokios juridinės formos įmonę savo vardu.

Informacija verslui

- ✓ Verslo informacijos centrai (VIC);
- ✓ Verslo inkubatoriai (VI);
- ✓ Lietuvos ekonominės plėtros agentūra (www.verslovartai.lt);
- ✓ Lietuvos inovacijų centras (www.lic.lt);
- ✓ Informacijos verslui puslapis www.verslilietuva.lt
- ✓ Verslo angelų tinklo puslapis: <http://www.businessangels.lt/>
- ✓ <http://www.pinigukarta.lt>
- ✓ <http://www.verslas.in>;
- ✓ <http://www.bznstart.lt>;
- ✓ <http://www.easystart.lt>
- ✓ <http://verslogalia.lt>.

Nefinansinė parama verslui

- **Mokslo ir technologijų parkai**
  - Remia įmones, veikiančias taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros srityje;
  - Komercializuoja mokslo ir studijų įstaigų atliekamų mokslinių tyrimų rezultatus;
  - Skatina mokslinių tyrimų ir ūkio ryšius.
- **Mokslo ir technologijų parkai siekia:**
  - didinti Lietuvos pramonės ir viso ūkio konkurencingumą;
  - skatinti mokslo, pramonės ir kitų ūkio šakų bendradarbiavimą;
  - skatinti aukštųjų technologijų sektorių plėtrą;
  - išlaikyti ir plėtoti mokslinį potencialą;
  - kelti inovacijų kultūrą Lietuvoje ir skatinti įmonių inovacinę veiklą.

Visuomenės finansavimas (Crowdfunding)

Tai ir finansavimas labai ankstyvoje stadijoje, ir marketingas. Be to finansuotojai visiškai sumažina riziką, nes įdeda mažas sumas.

- o kickstarter.com
- o indiegogo.com
- o peerbackers.com